

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

29 серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

(туристично-краєзнача)

Вид дисципліни (за компонентом ОП): обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Менеджмент туристичної індустрії

Спеціальність: 073 Менеджмент

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

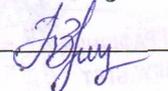
Факультет: географічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної практики складена відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 073 "Менеджмент" галузі знань 07 "Управління та адміністрування" для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та освітньо-професійної програми "Менеджмент туристичної індустрії"; затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 7 від 29 квітня 2024 року)

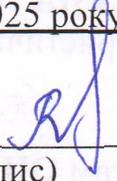
Розробник: Ячнюк М.О., доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

Погоджено з гарантом ОП «Менеджмент туристичної індустрії» Валентина ПІДГІРНА

Затверджено на засіданні кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

Протокол № 1 від «26» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

(підпис)

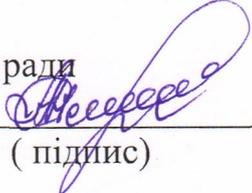
Валерій РУДЕНКО

(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова навчально-методичної ради географічного факультету

(підпис)

Наталя АНДРУСЯК

(прізвище та ініціали)

1. ВСТУП

Навчальна туристично-краєзнавча практика здобувачів ОП “Менеджмент туристичної індустрії” передбачає проведення маршрутних спостережень та оцінки природних, історико-культурних та соціально-економічних туристичних ресурсів в досліджуваному регіоні. Вона складається з трьох етапів: підготовчого, основного та підсумкового.

На підготовчому етапі проводиться теоретична підготовка до польових досліджень, розробляється маршрут, визначаються ключові об’єкти туризму та рекреації та складається графік робіт. Окрім того, вирішуються питання транспорту, закупівлі необхідного інвентарю, медичних засобів, продуктів харчування тривалого зберігання тощо. Кожному учаснику практики надаються індивідуальні завдання, які стосуються збору актуальної інформації про різні туристичні об’єкти. Також проводиться ознайомлення з методикою ведення щоденника практики, звертаючи увагу на важливі моменти, які необхідно фіксувати під час огляду об’єктів.

На основному етапі здобувачі безпосередньо ознайомлюються з розвитком сфери туризму та рекреації в основних центрах маршруту. Кожен практикант індивідуально оцінює стан об’єктів, таких як рекреаційні зони чи готельні комплекси, їх розташування та туристичну інфраструктуру, проводить фотофіксацію, аналізує сильні та слабкі сторони, визначає проблеми і можливості для розвитку, а також формулює власні враження від побаченого та почутого.

На підсумковому етапі здійснюється обробка зібраного матеріалу, завершення заповнення щоденників практики за допомогою додаткової інформації з Інтернет-джерел, підготовка теоретичних узагальнень та висновків. Практика завершується написанням звіту, створенням відео або презентації та публічним захистом результатів.

Формування програми навчальної практики регламентується "Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича" (протокол №1 від 27 січня 2025 року)

<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-provedennia-praktyky-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yurii-fedkovycha/> та

<https://www.chnu.edu.ua/media/f0hmkusm/polozhennia-pro-praktyku-2025.pdf>

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ, КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Мета навчальної практики: здобути практичні навички та знання у сфері туризму, краєзнавства та організації туристичних подорожей, забезпечити практичну підготовку студентів з питань організації туристичних маршрутів із забезпеченням комплексу екскурсійних, готельно-ресторанних та інших послуг на основі рекреаційних об’єктів і туристичної інфраструктури вибраного регіону України.

Завдання навчальної практики:

- вивчення популярних туристичних маршрутів в регіоні, їх особливостей, аналіз привабливих місць для туристів.
- вивчення історії, культури та природи конкретного регіону, особливостей місцевих традицій та звичаїв, які можна інтегрувати в туристичні програми.
- розробка туристичних маршрутів — створення нових або вдосконалення існуючих маршрутів з урахуванням інтересів туристів, безпеки, доступності та екологічної відповідальності.
- польові дослідження — здійснення екскурсій по визначних місцях, вивчення інфраструктури, природних ресурсів, архітектурних пам'яток, музеїв і т.д.
- організація та проведення екскурсій — студенти можуть бути залучені до проведення екскурсій для туристів, що дає їм практичний досвід у веденні групи та комунікації.
- аналіз туристичної інфраструктури — оцінка існуючої інфраструктури (гостинність, транспорт, екологічна безпека) та пропозицій щодо її розвитку або вдосконалення.

Пошук та використання краєзнавчої літератури — вивчення наукових, історичних та краєзнавчих джерел для створення більш детальних екскурсійних програм.

Результати навчання:

У результаті проходження навчальної практики здобувачі вищої освіти повинні набути таких **компетентностей**, як:

Загальні:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Спеціальні:

СК 6. Здатність діяти соціально, відповідально і свідомо.

СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК 16. Здатність здійснювати ефективне управління ресурсною базою галузей туристичної індустрії на засадах раціональності у їх використанні.

СК 18. Здатність комплексно аналізувати екологічні ризики, враховуючи вплив організації на довкілля, суспільство та економіку, а також оцінювати ефективність практик сталого розвитку, включаючи екологічні, соціальні й управлінські аспекти.

Програмні результати навчання:

ПРН 13. Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

ПРН 17. Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

ПРН 18. Уміти розробляти та впроваджувати стратегії ефективного управління ресурсною базою туристичної індустрії, враховуючи принципи сталого розвитку.

3.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ (ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧА)

3.1. Загальна інформація

Навчальна практика здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти географічного факультету, які навчаються за ОПП "Менеджмент туристичної індустрії" відбувається у формі туристичних виїздів, під час яких здійснюються маршрутні спостереження за об'єктами туристично-рекреаційної галузі краю.

Варіанти туристичних маршрутів:

- Чернівці – Чортків (замок) – Терехів (замок) - Тернопіль – Золочів (замок) – Підгірці (замок) - Львів
- Чернівці - Заліщики (Дністровський каньйон) - Джуринський водоспад - Збараж (замок) - Вишнівець (палац) - Дубно (замок) - Луцьк (замок)
- Чернівці - Яремче- Буковель (туристичний комплекс) - Мукачево (замок)
- Берегово (термальні джерела) – Ужгород

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

№	Вид практики	Рік підготовки	Семестр	Термін проходження практики	Кількість кредитів	Кількість годин	Форма підсумкового контролю
1.	Навчальна (туристично-краєзнавча)	2	4	згідно графіку навчального процесу	3,0	90	екзамен

3.2. Структура змісту навчальної практики

Змістовий модуль 1. Підготовчий етап				
1	Тема 1. Вступ та організація практики	Інструктаж з охорони праці та техніки безпеки. Характеристика рекреаційно-туристичного об'єкта. Організаційна структура управління об'єктом	I	10
2	Тема 2. Рекреаційні ресурси	Природні та культурні рекреаційні ресурси. Оцінка рекреаційної привабливості території. Екологічні обмеження використання ресурсів	I	10
3	Тема 3. Інфраструктура та сервіс	Туристично-рекреаційна інфраструктура. Послуги для відвідувачів. Стандарти обслуговування та якості	I	10

Змістовий модуль 2. Організація надання рекреаційних послуг				
4	ТЕМА 4. Технологія створення туристичного продукту	Підбір найпривабливіших туристичних об'єктів, розробка маршруту та його калькуляція	II	10
5	ТЕМА 5. Принципи організації транспортно-екскурсійного обслуговування туристів	Аналіз пропозицій на ринку транспортних послуг та вибір найвигіднішого перевізника з дотриманням усіх вимог техніки безпеки під час навчальної туристично-краєзнавчої практики	II	10
6	ТЕМА 6. Бронювання туристичного обслуговування	Підбір об'єктів розміщення, харчування, та дозвілля. Попереднє замовлення місць та квитків.	II	10
7	ТЕМА 7. Організація культурно-пізнавальних послуг	Розробка самостійного екскурсійного супроводу по маршруту практики	II	10
8	ТЕМА 8. Аналітично-практична діяльність	Аналіз роботи рекреаційного об'єкта. Виявлення проблем і перспектив розвитку. Розробка пропозицій щодо вдосконалення діяльності	II	10
Змістовий модуль 3. Підсумковий етап проведення практики				
	Оформлення звітності навчальної практики	Оформлення щоденників практики (доповнення інформаційної частини, відбір фото та їх друк, написання висновків стосовно оглянутих туристичних та інфраструктурних об'єктів). Написання звіту з навчальної практики. Підготовка відео чи презентації.	II	10
		Всього годин		90

ЗМІСТ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Навчальна практика для здобувачів вищої освіти 2-го року навчання організовується на території західної частини України і охоплює рекреаційно-туристичний потенціал Чернівецької, Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської, Волинської, Тернопільської і Хмельницької областей. На підготовчому етапі відповідно до складеного маршруту практиканти обирають найатрактивніші рекреаційні об'єкти та готують їх туристично-краєзнавчу характеристику для використання під час туристичного супроводу на маршруті практики, оцінюють туристичну інфраструктуру.

Кожен здобувач особисто аналізує стан атрактивності природного, історико-культурного або інфраструктурного туристичного об'єкта:

- Історична довідка та опис об'єкта
- Вигляд туристичного об'єкта (фото-селфі на тлі екстер'єру і інтер'єру)
- Атрактивність та рівень збереженості
- Клас об'єкта (природний, культурно-історичний, соціально-економічний)
- Обмеження відвідуваності об'єкта
- Наявність інформаційних матеріалів про об'єкт (веб-сайт, друкована інформація, друкована інформація іноземними мовами)
- Сезонність функціонування об'єкта
- Максимально можливий туристичний потік протягом доби
- Наявність стоянки для легкових автомобілів і туристичних автобусів
- Кількість паркомісць
- Наявність засобів розміщення різних типів поблизу туристичного об'єкта (вказати наявні)
- Наявність закладів харчування різних типів поблизу туристичного об'єкта (вказати наявні)
- Оцінка якості туристичного обслуговування
- Матриця аналізу туристичного об'єкта
- Загальні враження про туристичний об'єкт

5. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Під час практики студенти ведуть щоденники, де містяться поточні записи. Викладач контролює щоденну роботу, стежить за її своєчасним виконанням та якістю, надає методичну допомогу впродовж часу практики.

Для оцінювання результатів навчальної практики використовуються:

- звітна документація студентів: повністю заповнений щоденник, належно оформлений звіт і підготовлені під час практики матеріали;
- доповідь студента із презентацією за звітом під час захисту практики.

Без надання належним чином заповненої, оформленої і підписаної звітної документації студент до захисту практики не допускається і одержує оцінку "не

зараховано". Студент, що не виконав програму практики або незадовільну оцінку при її захисті направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

Критерії оцінювання результатів навчальної практики

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання робочої програми.

У папці подається звітна документація студентів: повністю заповнений щоденник, належно оформлений звіт і підготовлені під час практики матеріали. У заповненому щоденнику практики мають бути підписані та оцінені усі розділи керівником практики від кафедри. Звіт здається керівникові практики від кафедри, який перевіряє правильність їхнього оформлення, підписує і передає на кафедру. Підсумковий контроль здійснюється комісією, яку призначає завідувач кафедри. До складу комісії входять відповідальні особи від структурного підрозділу (факультету, інституту), керівники практики від кафедри, керівники практики від баз практики (за можливістю), викладачі кафедри, які викладали студентам дисципліни професійної підготовки.

Комісія може заслуховувати звіт про проходження практики здобувачів вищої освіти на базах практики в останні дні її проходження, або на кафедрі протягом перших п'яти днів після її завершення, або перших десяти днів семестру, який починається після практики, яка за графіком практик організовувалася в літній період. Результати підсумкового контролю заносяться у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача вищої освіти.

Під час захисту студент розповідає комісії про проходження практики, формулює завдання практики і пояснює їхнє виконання; інтерпретує отримані результати, відстоює обрану ним методику виконання завдань. У захисті звіту бере участь кожен студент, де методом усного опитування визначається обсягу виконання індивідуальної роботи. Окремо оцінюється робота кожного студента за відповідями на запитання викладача стосовно порядку організації й ведення практичних робіт, за результатами його індивідуальної роботи, за якістю графічного матеріалу й уміння виконувати самостійний аналіз географічного змісту.

За результатами захисту виставляють диференційовану оцінку, яку заносять у залікову книжку. Критерії оцінювання такі: вичерпність і правильність виконання завдань практики, якість оформлення звіту, переконливість відповідей студента під час захисту, відгук керівника практики від організації.

Студента, який не здав звіту про практику або отримав на захисті незадовільну оцінку, направляють на практику повторно, він здійснює перездачу практики за встановленою процедурою або ж його відраховують.

Студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених ЧНУ. Студент, який востаннє отримав негативну оцінку по практиці, відраховується з університету. Оцінка практики студента визначається відповідно до таких зазначених вище критеріїв.

Звітна документація з практики зберігається на кафедрі протягом трьох календарних років.

Оцінка виставляється з урахуванням поточної роботи студента під час

проходження практики на основі відгуку від керівника практики, за результатами оцінювання звітної документації, а також доповіді про звіт практики на підсумковому захисті перед керівником практики від ЗВО.

Оцінювання результативності проходження студентом практики здійснюється за 100-бальною системою. Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ЗА ШКАЛОЮ ECTS ТА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінювання в системі ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
90-100	A	відмінно	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання про досліджувані туристично-екскурсійні об'єкти, регіон та предмет дослідження виходять за межі підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний. Знання використовуються вільно. Розповідь логічна, послідовна; мова правильна і виразна. Виражена самостійність та творчість мислення, наведені прикладів з практики. Відсутні пропуски і наявний повний комплект документів. Подано звіт, оформлений згідно діючих норм та правил. Студент здатен попереджувати помилкові дії, вибирати чи створювати оптимальні та ефективні дії, самостійно знаходити і усувати помилки.
80-89	B	добре	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання про досліджувані туристично-екскурсійні об'єкти та предмет дослідження достатньо хороші. Знання використовуються вільно. Наявні неістотні упущення у відповіді. Студент самостійно виправляє помилки й неточності з певною допомогою викладача. В достатній кількості представлені документи практики. Студент був присутній на усіх етапах практики. Самостійно використовує теорію у своїй діяльності. Здатний попереджувати помилкові дії, вибирати чи створювати оптимальні та ефективні дії, самостійно знаходити і усувати помилки.
70-79	C	добре	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання про досліджувані туристично-екскурсійні об'єкти достатньо хороші. Знання використовуються вільно. Наявні неістотні упущення у відповіді. Студент самостійно виправляє помилки й неточності з певною допомогою викладача. В достатній кількості представлені документи практики. Здатний попереджувати помилкові дії, вибирати чи створювати оптимальні та ефективні дії, самостійно знаходити і усувати помилки.
60-69	D	задовільно	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання посередні. У відповіді наявна значна кількість помилок, при неповному висвітленні питання, нечіткому поясненні. Відповідь нелогічна, непослідовна, представлено недостатній обсяг опрацьованих фондових документів або звіт оформлено без дотримання існуючих норм та правил. Студент здатний попереджувати помилкові дії.
50-59	E	задовільно	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання посередні. У відповіді наявна значна кількість помилок, при неповному висвітленні питання, нечіткому поясненні. Відповідь нелогічна, непослідовна, представлено недостатній обсяг опрацьованих фондових документів або звіт оформлено без дотримання існуючих норм та правил.
35-49	FX	незадовільно	Студент погано виконав поставлені перед ним завдання, не може пояснити основних понять, категорій. Відсутнє розуміння основних понять, уникнення захисту матеріалів практики або повна невідповідність суті відповіді студента змістові поставленого питання.
1-34	F	незадовільно	Студент не виконав поставлених перед ним завдання, знання не продемонстровані.

Засоби оцінювання та форми контролю

Засобами оцінювання та демонстрування результатів є:

- вміння надавати туристичну характеристику об'єктів, що входять до маршруту практики (індивідуальні завдання) під час їх огляду без залучення гідів-фахівців;
- оцінка туристичної інфраструктури поблизу рекреаційно-туристичних об'єктів;
- вміння користуватися туристичним спорядженням і організувати харчування групи під час практики;
- ситуаційні завдання та їх вирішення у групах;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Упродовж терміну практики керівник безпосередньо спрямовує і контролює роботу студента на всіх етапах, приймає звіт і щоденник практики.

Форма підсумкового контролю: екзамен

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вимоги безпеки на гірськолижних трасах. URL: <http://donlegion.com/index.php?aid=50>
2. Дубінський С. В. Визначення факторів, які забезпечують розвиток медичного та лікувально-оздоровчого туризму в Україні. Академічний огляд. 2017. № 2. С. 12-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2017_2_3
3. Мигалина Ю. Ю. Розвиток санаторно-курортної справи в Україні. URL: <http://surl.li/gnvox>
4. Краєвська А. С. Менеджмент діяльності санаторно-курортного закладу. URL: <http://surl.li/gnvoi>
5. Столяренко О. В. Ефективність діяльності санаторно-курортного комплексу: методологічні основи. URL: <http://surl.li/gnvpi>
6. Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології Міністерства охорони здоров'я України: офіційний вебсайт. URL: <http://surl.li/gntxz>
7. Про курорти: Закон України від 05.10.2000 р. № 2026-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>
8. Про оздоровлення та відпочинок дітей: Закон України від 04.09.2008 р. № 375-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/375-17>
9. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 р. № 324/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>
10. Сайт Всесвітньої туристичної організації ООН. URL: www.unwto.org
11. Сайт Міжнародної екотуристичної організації. URL: www.ecotourism.org
12. Сайт Української Асоціації активного та екологічного туризму. URL: <http://uaeta.org>
13. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p
14. Голод А. Страхування в туристичній діяльності : навч. посіб. : у 2 ч. / Андрій Голод, Юлія Феленчак. – Львів : ЛДУФК, 2016. – 156 с.

15. Пангелов Б.П. Теоретико-методологічні засади туристсько- краєзнавчої роботи у вищих навчальних закладах : навч.-метод. посібн. Переяслав-Хмельницький: ФОП Лукашевич О.М., 2015. 202 с.
16. Туристична бібліотека: все про туризм, URL: https://tourlib.net/books_ukr/pucentejlo24.htm
17. Туризм в Івано-Франківській області. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Туризм_в_Івано-Франківській_області
18. Природно-заповідний фонд Івано-Франківської області в розрізі територіальних громад. URL: <https://pzf.land.kiev.ua/pzf-obl-9.html>
19. Об'єкти природно-заповідного фонду Закарпатської області. URL: https://ecozakarp.at.gov.ua/?page_id=13
20. Мережа територій природно-заповідного фонду Львівської області. URL: <https://deplv.gov.ua/merezha-terytorij-ta-obyektiv-pryrodo-zapovidnogo-fondu/>
21. Природно-заповідний фонд України. URL: <https://pzf.land.kiev.ua>
22. ТОП-10 найцікавіших місць для відпочинку в Івано-Франківській області. URL: <https://pravda.if.ua/top-10-najczikavishyh-misz-dlya-vidpochynku-v-ivano-frankivskij-oblasti/>
23. Куди поїхати по Тернопільській області? Топ-100 місць Тернопільщини з неймовірними краєвидами, куди можна поїхати на вихідні. URL: <https://sunkissed.com.ua/shho-podivitisya-v-ternopilskij-oblasti/>; <https://sunkissed.com.ua/turisticheskie-marshruty/>
24. Хмельницька область: куди поїхати на вихідні? URL: <https://sunkissed.com.ua/khmelnitska-oblast/>; <https://sunkissed.com.ua/turisticheskie-marshruty/>
25. Львівська область: куди поїхати на вихідні? URL: <https://sunkissed.com.ua/lvivska-oblast/>; <https://sunkissed.com.ua/turisticheskie-marshruty/>